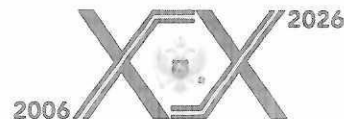

Ministarstvo
finansija

Br:02-01-430/26-26603/2

Podgorica, 30. 07. 2026. godine

Za: MINISTARSTVO TURIZMA

n/r: gospođe, mr Simonida Kordić, ministarke

Veza: Vaš akt br. 06-330/26-752/1 od 24.07.2026. godine

Predmet: Mišljenje na Predlog programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima, sa
Izveštajem o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA)

Poštovani,

Ministarstvu finansija obratili ste se zahtjevom kojim se traži mišljenje na Predlog programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima. Program predstavlja nastavak aktivnosti Ministarstva turizma usmjerenih na unapređenje održivog razvoja turističkog sektora kroz podršku investicijama u energetske efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije u hotelskim objektima. Kako je navedeno njegovom realizacijom očekuje se smanjenje potrošnje energije u hotelskim objektima.

Nadalje, kako se navodi u dostavljenom Predlogu programa, utvrđeno je da su obezbijedena sredstva u ukupnom iznosu od 500.000,00 €, iz Instrumenta za pretprijetupnu pomoć Evropske unije (IPA III), u okviru Paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize."

Uvidom u dostavljeni tekst Predloga programa i Izveštaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, utvrđeno je da za implementaciju Predloga programa nijesu potrebna finansijska sredstva iz Budžeta Države.

Na tekst Predloga programa i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent i sa aspekta budžeta, nemamo primjedbi.

S poštovanjem,

Novica Vuković

Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima

Jul 2026. godine

SADRŽAJ

I	UVOD	3
II	FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU PROGRAMA	7
III	CILJEVI PROGRAMA	7
IV	PRIHVATLJIVI PODNOSIOCI PRIJAVA	7
V	PRIHVATLJIVOST PARTNERA I FORMIRANJE PARTNERSTVA	8
VI	BROJ PRIJAVA PO PODNOSIOCU PRIJAVE	8
VII	TRAJANJE PROJEKATA	8
VIII	FINANSIJSKA ALOKACIJA I IZNOSI BESPOVRATNIH SREDSTAVA	8
IX	VRSTA I INTENZITET DRŽAVNE POMOĆI/POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI	9
X	DVOSTRUKO FINANSIRANJE	10
XI	PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA	10
XII	NEPRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA	11
XIII	PRIHVATLJIVI TROŠKOVI PODNOSIOCA PRIJAVE	11
XIV	NEPRIHVATLJIVI TROŠKOVI	12
XV	POSTUPAK DODJELE BESPOVRATNIH SREDSTAVA	12
XVI	DOKUMENTACIJA KOJA JE POTREBNA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA	14
XVII	PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA - MONITORING	14
XVIII	ODABIR IZVOĐAČA RADOVA	14
XIX	NAČIN IZVJEŠTAVANJA I EVALUACIJE	14
XX	INDIKATORI NA NIVOU PROJEKATA I PROGRAMA ZA PODSTICANJE ENERGETSKE EFIKASNOSTI U HOTELIMA	15
XXI	PROMOCIJA	17
XXII	OBJAŠNJENJE POJMOVA	17

I UVOD

U pravcu postizanja globalnih ciljeva koji se odnose na zaštitu i očuvanje životne sredine, na nivou Evropske unije (EU) doneseni su brojni strateški dokumenti sa smjernicama za njihovu implementaciju. Važan dio strateškog okvira EU se odnosi na zelenu tranziciju, koja, između ostalog, podrazumijeva primjenu koncepta „energetska efikasnost na prvom mjestu“, koji ima za cilj smanjenje zahtjeva za energijom, racionalizaciju potrošnje energije i efikasnije korišćenje resursa.

Novija EU politika je prepoznala zgrade kao najveći neiskorišćeni izvor za postizanje ušteda energije i potencijal za smanjenje CO2 emisija u Evropi. Zgrade su „odgovorne“ za 40% ukupne potrošnje energije i 36% ukupne emisije gasova sa efektom staklene bašte. Procjenjuje se da oko 75% fonda zgrada u EU nije energetska efikasno, kao i da će se 85-95% postojećih zgrada koristiti i nakon 2050. godine. Stoga, energetska obnova fonda zgrada predstavlja jednu od prioritarnih aktivnosti i u Evropskom zelenom dogovoru (*Green deal*) i prepoznata je kao ključna inicijativa za smanjenje potrošnje energije i postizanje ciljeva u oblasti energetske efikasnosti i dekarbonizacije.

Sektor zgrada u Crnoj Gori karakteriše nizak stepen energetske efikasnosti. Potrošnja energije u sektoru zgrada u Crnoj Gori dominantno se odnosi na potrošnju energije u sektoru domaćinstava i sektoru usluga (javnih i komercijalnih). Na osnovu dostupnih podataka iz energetskih bilansa, evidentno je da je učešće ova dva sektora u finalnoj potrošnji energije 48% u 2024. godini. Stoga, sektor zgrada, kao najveći potrošač energije, ima ogroman potencijal za ostvarivanje energetskih i ekonomskih ušteda, kao i pozitivnih uticaja na životnu sredinu.

Potrošnja energije u zgradama u velikoj mjeri se odnosi na pružanje usluga u sektoru turizma, kao najznačajnijoj ekonomskoj aktivnosti u zemlji (prema Strategiji razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine, ukupni doprinos turizma BDP-u u 2019. godini iznosio je 30,9%). Stoga je posebno važno uspostaviti odgovarajuću podršku za unapređenje energetske efikasnosti ugostiteljskih objekata, a što će rezultirati:

- smanjenjem potrošnje energije i pratećih troškova, kao značajnih stavki u okviru rashoda u bilansima poslovanja i
- povećanjem nivoa kvaliteta u pružanju usluga, posebno sa aspekta komfora i zadovoljstva turista.

Glavni izazov u procesu unapređenja energetske efikasnosti u sektoru turizma predstavljaju ugostiteljski objekti sa lošim energetskim karakteristikama. Naime, korišćenje nedovoljno efikasnih tehnologija i opreme za posljedicu ima visoku potrošnju energije, visok nivo emisija GHG gasova i nezadovoljavajući nivo komfora gostiju. Takođe, fokus menadžmenta ugostiteljskih objekata je najčešće usmjeren na ulaganja koja obezbjeđuju povećanje kvaliteta

pruženih usluga, ali ne i unapređenje energetske efikasnosti koja mora biti u većoj mjeri integrisana u poslovni proces. Razlog za to je najčešće nedostatak adekvatnog znanja i vještina u vođenju poslovanja ugostiteljskih objekata, prvenstveno u smislu ocjene energetske performansi, a zatim i identifikacije, planiranja i implementacije mjera i projekata energetske efikasnosti.

Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima iniciran je u okviru međuresorne saradnje Ministarstva turizma i Fonda za zaštitu životne sredine (Eko-fond) u cilju obezbjeđenja sinergije za uspostavljanje neophodne podrške daljem razvoju i unapređenju kvaliteta usluga u sektoru turizma, a u skladu sa prioritetima Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine.

Programom je predviđeno uspostavljanje finansijskog mehanizma za unapređenje energetske efikasnosti i povećanja korišćenja dostupnih izvora obnovljive energije od strane hotelskih objekata, a što će doprinijeti povećanju kvaliteta pruženih usluga. Jačanjem sinergije između energetske efikasnosti i uvođenja inovativnih rešenja u hotelima, kroz predmetni Program doprinosi se smanjenju potrošnje energije, smanjenju energetskog intenziteta i smanjenju emisija ugljen dioksida. Na taj način, stvaraju se pretpostavke i za efikasnije korišćenje resursa (cirkularna ekonomija), kao i za dalji razvoj sektora turizma povećanjem kvaliteta usluga kroz primjenu inovativnih tehnologija, čime se stvara dodata vrijednost turističkog proizvoda.

Kako Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima direktno doprinosi ostvarenju ciljeva energetske efikasnosti i dekarbonizacije, a uvažavajući ulogu Eko-fonda u sprovođenju Programa i projekata u oblasti životne sredine, odlučeno je da Eko-fond bude implementaciono tijelo ovog programa.

Naime, članom 4 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG“, broj 18/18, 5/20), definisana je uloga i djelatnost Eko-fonda, a to je finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou. Sredstva za finansiranje se koriste u skladu sa finansijskim planom Društva i to između ostalog za:

- podsticanje energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije;
- podsticanje većeg korišćenja obnovljivih izvora energije za sopstvenu potrošnju;
- podsticanje čistijeg saobraćaja i korišćenja alternativnih goriva u saobraćaju;
- podsticanje niskokarbonskog turizma.

Svoju djelatnost Eko-fond ostvaruje u saradnji sa nadležnim tijelima državne uprave i organima državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine, lokalnim samoupravama, stručnim i naučnim institucijama, civilnim sektorom. U obavljanju svoje djelatnosti u okviru projektnih i programskih aktivnosti Eko-fond primjenjuje načela transparentnosti i javnosti, objektivnosti i odgovornosti u odlučivanju kroz primjenu interno definisanih procedura u vezi načina dodjele bespovratnih sredstava i kontrole realizacije istih.

Usklađenost Programa sa strateškim dokumentima

Implementacija Programa je usmjerena ka stvaranju preduslova za uspostavljanje održive komponente u poslovanju turističke privrede i u cilju zadovoljavanja potreba i zahtjeva turista, ali i dobrobiti stanovništva Crne Gore (ukupni udio turizma u zaposlenosti u Crnoj Gori, tokom prethodnog perioda, kretao se u rasponu od 25-30%).

Turistički proizvod je kompleksan i slojevit proizvod, što znači da, na direktan ili indirektan način, utiče na gotovo sve ostale privredne djelatnosti: saobraćaj, poljoprivredu, energetiku, kulturu, sport, zdravlje, obrazovanje, nauku i dr.

Shodno navedenom, Program je u korelaciji sa više strateških nacionalnih dokumenata koji su usaglašeni sa principima EU i kojima se, u konačnom, doprinosi podizanju nivoa konkurentnosti Crne Gore na međunarodnom tržištu, ne samo sa aspekta turizma, već i generalno, sa aspekta ukupne privrede.

Glavni strateški okvir za izradu Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u hotelima i uspostavljanje finansijskog mehanizma za investicije u energetske efikasnost i povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije čine sledeća dokumenta:

- Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine;
- Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030;
- Nacionalni energetski i klimatski plan;
- Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019–2024;
- Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025;
- Strategija cirkularne tranzicije do 2030;
- Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2026–2028;

Imajući u vidu činjenicu da se ovim Programom stvara osnov za povećanje profitabilnosti turističkih preduzeća što će doprinijeti i povećanju broja novo-otvorenih radnih mjesta, jasna je njegova korelacija i sa nacionalnim strategijama koje tretiraju: zapošljavanje i ljudske resurse, smanjenje siromaštva i smanjenje regionalnog razvojnog disbalansa na nivou Crne Gore.

Opravdanost realizacije programa

Realizacija Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji finansirana je iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć – IPA III, kroz Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize, koji je Vlada Crne Gore usvojila Zaključcima broj 08-330/24-2852/2 od 30. maja 2024. godine, predstavljao je jedan od ključnih instrumenata za unapređenje energetske efikasnosti, povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije i smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u sektoru turizma. Program je bio usmjeren na sufinansiranje mjera energetske efikasnosti u hotelskom sektoru kroz dodjelu bespovratnih sredstava u iznosu do 70% vrijednosti pojedinačne investicije, dok

je obavezno učešće korisnika najmanje 30%. Pojedinačni iznosi subvencija kretali su se u rasponu od 60.000,00€ do 200.000,00€. Podržane mjere obuhvataju ugradnju fotonaponskih sistema, solarnih kolektora, modernizaciju sistema grijanja i hlađenja, unapređenje termičkog omotača objekata, kao i modernizaciju rashladnih sistema.

Tokom realizacije Programa uspostavljen je funkcionalan finansijski mehanizam za sufinansiranje investicija u mjere energetske efikasnosti u hotelskim objektima, pri čemu je Eko-fond uspješno obavljao ulogu implementacionog tijela. U okviru Programa, sprovedeni su javni pozivi za kvalifikaciju izvođača radova i izbor korisnika sredstava, izvršena evaluacija prijava, zaključeni trilateralni ugovori sa korisnicima i izvođačima radova, realizovane su planirane investicije, izvršena stručna kontrola izvedenih radova i isplaćena odobrena sredstva za realizovane projekte.

Za Program su bila opredijeljena sredstva u ukupnom iznosu od 3.000.000 € (od čega je 2.700.000 € za subvencije i 300.000 € za upravljanje Programom i promotivne aktivnosti). Kroz sprovedeni javni konkurs podržano je 15 hotelskih objekata, a ukupan iznos odobrenih subvencija iznosi 2.171.573,28 €.

Realizacija Programa potvrdila je zainteresovanost hotelske privrede za ulaganja u energetska efikasnost i obnovljive izvore energije, kao i opravdanost uspostavljenog modela finansijske podrške.

Ovim Programom omogućava se dalje funkcionisanje finansijskog mehanizma za podršku investicijama u energetska efikasnost i obnovljive izvore energije, čime se podstiče veći obim privatnih ulaganja u modernizaciju hotelskih objekata, povećava energetska efikasnost smještajnih kapaciteta i doprinosi razvoju konkurentnog, održivog i niskougljeničnog turističkog sektora.

S obzirom na ostvarene rezultate prve faze Programa, uspostavljen institucionalni i operativni okvir za njegovu realizaciju, kao i činjenicu da su na raspolaganju preostala finansijska sredstva, nastavkom Programa omogućiće se raspisivanje novog javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava zainteresovanim privrednim subjektima u hotelskoj industriji. Na taj način obezbijediće se efikasno korišćenje raspoloživih sredstava, nastavak ulaganja u energetska efikasnost i obnovljive izvore energije, kao i dodatni doprinos razvoju održivog i konkurentnog turističkog sektora u Crnoj Gori.

Program predstavlja logičan nastavak započetih aktivnosti i omogućava kontinuitet primjene finansijskog mehanizma za podršku investicijama u energetska efikasnost. Istovremeno, doprinosi ostvarivanju ciljeva definisanih strateškim dokumentima Crne Gore u oblastima energetike, zaštite životne sredine, klimatskih promjena i održivog razvoja, uključujući Program ekonomskih reformi Crne Gore, kojim su kao prioriteti prepoznati zelena tranzicija, povećanje energetske efikasnosti i podsticanje održivih investicija.

II FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Realizacija programa podržana je iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć – IPA III, Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize. Za realizaciju Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima izdvojeno je **500.000 €**. Predviđeni broj korisnika Programa je najmanje 10 hotela.

Program će se realizovati kroz sledeće aktivnosti:

1. Bespovratna sredstva za korisnike Programa (grant);
2. Rad Komisije za evaluaciju projektnih prijava (naknada za rad u Komisiji);
3. Realizacija promotivnih aktivnosti u cilju povećanja vidljivosti Programa i postignutih rezultata.

III CILJEVI PROGRAMA

Projekti podržani u okviru Programa moraju rezultirati značajnim unapređenjem energetske efikasnosti i/ili uvođenjem obnovljivih izvora energije od strane hotelskih objekata, odnosno doprinijeti glavnom i specifičnim ciljevima programa.

Glavni cilj programa je povećanje energetske efikasnosti i/ili povećana upotreba energije iz obnovljivih izvora od strane hotelskih objekata primjenom novih materijala i tehnologija.

Specifični ciljevi programa su:

- a) Unapređenje upravljanja energijom u hotelskim objektima;
- b) Unapređenje kvaliteta usluga u hotelskim objektima kroz uvođenje inovativnih tehnologija i digitalnih rješenja;
- c) Jačanje kompetencija osoblja hotelskih objekata za upravljanje energijom i/ili za korišćenje obnovljivih/čistih izvora energije.

Rezultati koji se očekuju odmah nakon završetka sprovođenja projekata su sljedeći:

- a) Uvedene inovativne tehnologije i digitalna rješenja u hotelskim objektima koja doprinose poboljšanom upravljanju energijom;
- b) Smanjenje potrošnje energije i pratećih troškova u hotelskim objektima i
- c) Zaposleni u hotelskim objektima su stekli znanje i specifične vještine koje se odnose na upravljanje energijom i optimizaciju potrošnje energije.

IV PRIHVATLJIVI PODNOSIOCI PRIJAVA

Pravo učešća u Programu imaju hoteli u smislu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 2/2018, 413/2018, 25/2019, i 76/2020), koji su registrovani u Centralnom registru privrednih subjekata za obavljanje ugostiteljske djelatnosti najkasnije do datuma objave javnog konkursa, u skladu sa Zakonom o privrednim društvima ("Službeni list Crne Gore", br. 90/2025, 121/2025 i 44/2026) i koja:

- Imaju sjedište na teritoriji Crne Gore;
- Imaju pozitivan finansijski izvještaj za 2025. godinu, za hotele koji su registrovani u Centralnom registru privrednih subjekata za obavljanje ugostiteljske djelatnosti do 31.12.2024. godine;
- Posjeduju rješenje o odobrenju za obavljanje ugostiteljske djelatnosti vrste hotel izdato od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma i evidentirani su u Centralnom turističkom registru;
- Nijesu u obavezi povraćaja nezakonito primljene državne pomoći.

Podnosilac prijave za učešće u Programu može biti vlasnik hotela ili lice koje, shodno odgovarajućem pravnom poslu ima pravo korišćenja hotela, uz obaveznu pisanu saglasnost vlasnika da se na njegovoj svojini mogu izvoditi radovi.

Podnosilac prijave može biti i hotel koji je bio korisnik prethodne faze programa podrška, ali ne za aktivnosti čija realizacija je već podržana.

Prilikom dodjele podrške u okviru Programa cijeniće se sljedeći kriterijumi: geografska lokacija hotela, kontinuitet poslovanja hotela tokom godine, pri čemu će prednost imati hoteli koji posluju tokom cijele godine, učešće žena u upravljačkoj strukturi, kao i informacija da li je hotel već ostvario podršku u prethodnoj fazi Programa. Navedeni kriterijumi za dodjelu podrške će se detaljnije urediti Javnim pozivom.

V PRIHVATLJIVOST PARTNERA I FORMIRANJE PARTNERSTVA

Podnosioci prijave za dodjelu sredstava u okviru Programa moraju djelovati pojedinačno. Partnerske organizacije i partnerstvo bilo koje vrste nisu prihvatljivi.

VI BROJ PRIJAVA PO PODNOSIOCU PRIJAVE

Podnosilac prijave i sa njim povezano lice ne mogu istovremeno biti korisnici i dobavljači opreme i/ili izvođači radova.

VII TRAJANJE PROJEKATA

Period realizacije odabranih projekata je najviše 12 mjeseci.

VIII FINANSIJSKA ALOKACIJA I IZNOSI BESPOVRATNIH SREDSTAVA

Ukupna vrijednost pojedinačne investicije biće finansirana kroz:

- bespovratna sredstva koja će biti dodijeljena pojedinačnom projektu od strane Eko-fonda za dio prihvatljivih troškova investicije **u iznosu maksimalno 70% ukupne vrijednosti investicije,**
- sredstva podnosioca prijave za sufinansiranje ostatka vrijednosti projekta, **u iznosu min 30% ukupne vrijednosti investicije.**

i. Iznosi bespovratnih sredstava

Iznos bespovratnih sredstava koji se može dodijeliti pojedinom Podnosiocu prijave iznosi do 50.000,00 €.

ii. Sufinansiranje od strane Podnosioca prijave

Podnosilac prijave se obavezuje da će obezbijediti preostali dio sredstava za sufinansiranje projekta. Sufinansiranje može biti iz sopstvenih izvora ili osiguravanjem finansiranja na drugi način. Kao udio sopstvenog sufinansiranja, Podnosilac prijave ne može koristiti sredstva iz javnih izvora, odnosno iz državnog budžeta i sredstava Evropske unije i drugih međunarodnih izvora finansiranja.

Iz sredstava sufinansiranja od strane Podnosioca prijave mogu se finansirati sve prihvatljive aktivnosti i troškovi koji se odnose na prihvatljive aktivnosti projekta (tačka XI).

IX VRSTA I INTENZITET DRŽAVNE POMOĆI/POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI

Bespovratna sredstva koja se dodjeljuju korisnicima Programa predstavljaju pomoć male vrijednosti (de minimis pomoć) u smislu Zakona o kontroli državne pomoći („Sl. list CG“, 89/2025 i 70/2026).

Pomoć male vrijednosti za aktivnosti u okviru ovog Programa dodjeljuje se u skladu sa Pravilnikom o pravilima i uslovima za dodjelu pomoći male vrijednosti (de minimis pomoć) („Sl. list CG“, br. 1/2026), kojim su u pravni sistem Crne Gore prenesena pravila utvrđena Uredbom Komisije (EU) 2023/2831 od 13. decembra 2023. godine o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoć male vrijednosti.

Ukupan iznos de minimis pomoći koji se može dodijeliti jednom privrednom društvu u okviru ovog Programa, zajedno sa svim ostalim de minimis pomoćima dodijeljenim tom privrednom društvu tokom bilo kojeg perioda od tri godine, ne smije preći 300.000,00 €.

Navedena gornja granica primjenjuje se po jednom privrednom društvu, bez obzira na oblik de minimis pomoći ili cilj koji se njome ostvaruje, kao i nezavisno od toga da li se pomoć finansira u potpunosti ili djelimično iz sredstava Evropske unije, Crne Gore ili drugih javnih izvora.

Za potrebe primjene ovog Programa, jednim privrednim društvom smatraju se sva preduzeća koja imaju najmanje jedan od međusobnih odnosa utvrđenih Pravilnikom o pravilima i uslovima za dodjelu pomoći male vrijednosti.

Za potrebe utvrđivanja gornje granice de minimis pomoći, svi iznosi izražavaju se kao bruto iznosi, odnosno iznosi prije odbijanja poreza i drugih naknada. Ako se pomoć isplaćuje u više rata, njena vrijednost diskontuje se na vrijednost u trenutku dodjele pomoći. Diskontna stopa koja se primjenjuje pri diskontovanju je stopa koja važi u trenutku dodjele de minimis pomoći.

De minimis pomoć koja se dodjeljuje u okviru ovog Programa može se kumulirati sa drugim de minimis pomoćima i drugim oblicima državne pomoći u skladu sa uslovima propisanim Pravilnikom o pravilima i uslovima za dodjelu pomoći male vrijednosti i drugim propisima kojima se uređuje državna pomoć.

Podnosilac prijave je dužan da uz prijavu dostavi izjavu o svim *de minimis* pomoćima dodijeljenim jednom privrednom društvu tokom bilo kojeg perioda od tri godine prije podnošenja prijave, kao i druge podatke potrebne za utvrđivanje usklađenosti sa pravilima o dodjeli de minimis pomoći.

Ako bi dodjelom nove de minimis pomoći bila prekoračena propisana gornja granica ili nijesu ispunjeni drugi uslovi propisani Pravilnikom o pravilima i uslovima za dodjelu pomoći male vrijednosti, pomoć se ne može dodijeliti u okviru ovog Programa.

De minimis pomoć iz ovog Programa smatra se dodijeljenom danom donošenja odluke o dodjeli bespovratnih sredstava od strane Eko-fonda, nezavisno od datuma isplate sredstava korisniku.

Na sva pitanja koja nijesu posebno uređena ovim Programom primjenjuju se odredbe Pravilnika o pravilima i uslovima za dodjelu pomoći male vrijednosti.

X DVOSTRUKO FINANSIRANJE

Načelo zabrane dvostrukog finansiranja odnosi se na dvostruko finansiranje istih troškova iz državnog budžeta, programa Evropske unije, međunarodnih izvora, te drugih davalaca državne pomoći.

Podnosioci ne smiju tražiti niti biti korisnici sredstava iz državnog budžeta, programa Evropske unije, međunarodnih izvora, te drugih davalaca državne pomoći za troškove koji će im biti nadoknađeni u okviru prijavljenog i za finansiranje odabranog projekta.

Ukoliko je podnosilac konkurisao za sredstva od drugih davalaca državne pomoći za iste opravdane troškove, potrebno je da dostavi izjavu u kojoj se navodi iznos i status ove podrške.

XI PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA

Predmet Programa je podrška realizaciji investicija koje imaju za cilj unapređenje energetske efikasnosti i povećanje upotrebe energije iz obnovljivih izvora u hotelskim objektima.

Sredstva opredijeljena Programom koriste se za pokrivanje dijela opravdanih troškova projekta koji moraju uključivati realizaciju neke od sljedećih aktivnosti:

1. Unapređenje energetske karakteristika omotača objekta kroz ugradnju termoizolacije (zidovi, krov i dr.) i ugradnju efikasne fasadne bravarije;
2. Ugradnja visokoefikasnog sistema grijanja/hlađenja u hotelskim objektima (npr. toplotne pumpe, VRV, kotao na pelet i sl.) i implementacija pametnih rješenja za upravljanje energijom;

3. Ugradnja solarnog sistema za zagrijavanje vode za potrebe pripreme sanitarne/tehničke tople vode ili kao podrška grijanju objekta;
4. Ugradnja visokoeфикаsne LED rasvjete i implementacija pametnih rješenja za upravljanje energijom;
5. Modernizacija postrojenja za proizvodnju rashladne energije (rashladne komore), uz primjenu ekoloških rashladnih sredstava;
6. Implementacija naprednog sistema za integralno upravljanje energijom u hotelu (BMS) - digitalizacija upravljanja tehničkim sistemima radi optimizacije potrošnje energije i unapređenja komfora gostiju;
7. Jačanje kapaciteta stručnih lica u dijelu upravljanja energijom i optimizacijom potrošnje energije i/ili uvođenje standarda za upravljanje energijom EN ISO 50001.

XII NEPRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA

Sredstva opredjeljena programom NE mogu se koristiti za:

- nabavku polovne opreme;
- nabavku putničkih, teretnih i komercijalnih vozila;
- iznajmljivanje opreme, alata i materijala i
- podizanje gotovine sa projektnog računa.

Neprihvatljive su i sve druge aktivnosti koje nijesu navedene u tački XI Programa.

XIII PRIHVATLJIVI TROŠKOVI PODNOSIOCA PRIJAVE

Prihvatljivi troškovi Podnosioca prijave su:

1. Troškovi nabavke i ugradnje opreme i troškovi implementacije pametnih rješenja za potrebe realizacije projekta, a u skladu sa uslovima iz tačke XI Programa;
Podnosilac prijave treba voditi računa o tome da je ta oprema zaista neophodna za realizaciju projekta i dokazati da se bez te opreme projekat ne bi mogao sprovesti;
2. Troškovi adaptacije ili rekonstrukcije prostora sa ciljem obezbjeđenja odgovarajućih uslova za opremu nabavljenu u okviru projekta, npr. tehnička prostorija za ugradnju novog sistema grijanja, sanacija krova i dr. Troškovi adaptacije prostora ne mogu preći 30% ukupne vrijednosti projekta;
3. Troškovi konsultantskih usluga na pripremi tehničke dokumentacije neophodne za realizaciju projekta, kao npr. izrada glavnog projekta, revizija projektne dokumentacije i nadzor;
4. Porez na dodatu vrijednost (PDV) samo ukoliko subjekt iz bilo kog razloga ne može zatražiti povraćaj PDV-a.

XIV NEPRIHVATLJIVI TROŠKOVI

Sljedeći troškovi nijesu prihvatljivi:

- Dugovi i troškovi otplate duga (kamate);
- Naknade za gubitke, dugove ili potencijalne buduće obaveze;
- Porez na dodatu vrijednost (PDV) za koji je moguće zatražiti povraćaj;
- Troškovi koje je korisnik prijavio, a finansirani su u okviru druge akcije ili programa koji dobija bespovratna sredstva iz drugih javnih izvora finansiranja (nacionalni budžet, EU ili međunarodni izvori finansiranja);
- Troškovi kupovine zemljišta ili objekata i troškovi zakupa;
- Troškovi sudskih i vansudskih sporova;
- Gubici od razmjene valuta, naknade i kazne;
- Troškovi reprezentacije;
- Troškove reklamiranja;
- Troškovi osiguranja opreme nabavljene kroz projekat;
- Troškovi za otvaranje, zatvaranje i vođenje računa;
- Krediti trećim licima;
- Troškovi plaćanja zaostalih obaveza (kamata, naknada, troškova obrade kredita, rata za otplatu kredita, poreza, taksi i dr.);
- Ostali bankarski troškovi, komisiona plaćanja i slični troškovi koji se odnose na sprovođenje ugovora, plaćanje provizija;
- Nefinansijska ulaganja;
- Troškovi nastali prije potpisivanja Ugovora o namjenskom korišćenju sredstava i
- Svi drugi troškovi koji nijesu u kategoriji prihvatljivih troškova iz tačke XIII.

XV POSTUPAK DODJELE BESPOVRATNIH SREDSTAVA

1. Procedura prijave

Eko-fond će raspisati Javni konkurs za privredne subjekte u Programu za podršku za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima, u skladu sa važećim pravilnicima Eko-fonda.

Javni konkurs se odnosi na hotele u smislu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu sa jasno utvrđenim rokom za dostavljanje prijava.

Da bi se prijavio na Javni poziv, Podnosilac prijave prvo mora da se registruje na portal Eko-fonda putem linka. Zahtjev za registraciju naloga se automatski odobrava, nakon čega Podnosilac prijave dobija potrebne akreditive putem maila. Nakon registracije, Podnosilac prijave može podnijeti svoju Prijavu direktno na portalu.

Podnosilac prijave pristupa popunjavanju prijavnog obrasca koji čini dio obavezne dokumentacije za Program.

U procesu podnošenja prijave Podnosilac prilaže i ponudu izvođača radova sa liste kvalifikovanih izvođača radova, sa specifikacijom količina i troškova na implementaciji mjera energetske efikasnosti.

U postupku razmatranja prijava sprovode se sljedeći koraci:

1. Administrativna provjera prijave;
2. Tehnička evaluacija ponude izvođača radova.

2. Razmatranje podnesenih prijava

i. Administrativna provjera

Eko-fond vrši provjeru primljenih prijava u odnosu na administrativne kriterijume utvrđene ovim programom.

Ukoliko prijava ne ispunjava sve administrativne kriterijume navedene u ovom programu i Javnom pozivu, ista ne ulazi u dalji postupak razmatranja. Za podnosioca prijava koji nijesu zadovoljili administrativne kriterijume donosi se Odluka o odbijanju prijave na Javni poziv.

Prijave koji su zadovoljile administrativne kriterijume ulaze u postupak Tehničke evaluacije ponude izvođača radova.

ii. Tehnička evaluacija ponude izvođača radova

Eko fond za svaku prijavu koja je zadovoljila administrativne kriterijume, u narednom koraku, vrši postupak obrade dostavljene dokumentacije.

Ukoliko je dostavljena dokumentacija i ponuda kvalifikovanog izvođača radova prihvatljiva, stručno lice Eko fonda može po potrebi izvršiti i obilazak objekta kako bi se utvrdilo stvarno stanje na terenu, prije primjene mjera energetske efikasnosti.

Ukoliko prijava ne ispunjava tehničke uslove navedene u ovom programu i Javnom pozivu, ista ne ulazi u dalji postupak razmatranja.

iii. Donošenje odluke o finansiranju

Podnosioci prijave kojima su odobreni projekti i za koje je donesena Odluka o dodjeli sredstava, pristupaju potpisivanju Ugovora o namjenskom korišćenju sredstava sa Eko-fondom, kojim se definišu međusobna prava i obaveze između Podnosioca prijave (Korisnika) i Davaoca podrške (Eko-fonda).

Spisak korisnika s kojima je potpisan Ugovor namjenskom korišćenju sredstava biće objavljen na internet stranici Eko-fonda

XVI DOKUMENTACIJA KOJA JE POTREBNA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA

1. Javni poziv za Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima;
2. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenju sredstava Fonda za zaštitu životne sredine;
3. Pravilnik o postupku objavljivanja javnog konkursa, vrednovanju prijava i odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Fonda za zaštitu životne sredine Crne Gore;
4. Pravilnik o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine;
5. Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava.

XVII PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA - MONITORING

Programom za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima podrška će biti usmjerena prema projektima sa jasno definisanim očekivanim rezultatima, u skladu s prethodno navedenim ciljevima Programa.

Za potrebe praćenja ostvarivanja ciljeva projekta, podnosilac prijave je u obavezi da odabere odgovarajuće indikatore i navede konkretne ciljane vrijednosti indikatora koje očekuje da ostvari sprovođenjem projekta (npr. ušteda energije, potrošnja energije nakon realizacije investicije, korišćenje energije iz obnovljivih izvora energije i dr.).

XVIII ODABIR IZVOĐAČA RADOVA

Izvođenje radova u okviru Programa mogu da obavljaju isključivo kvalifikovani izvođači radova koji su odabrani putem Javnog poziva.

Javni poziv za odabir izvođača radova objavljuje Eko-fond. Javni poziv je otvorenog tipa i zainteresovani ponuđači mogu da se prijave i tokom realizacije Programa.

XIX NAČIN IZVJEŠTAVANJA I EVALUACIJE

Izvještaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstva turizma, a Ministarstvo može po potrebi sačinjavati periodične informacije o implementaciji Programa.

U skladu sa dinamikom i načinom realizacije dodijeljene podrške i očekivanih efekata, izvještaj može obuhvatiti vremenski period nakon prve odnosno druge godine implementacije Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima.

XX INDIKATORI NA NIVOU PROJEKATA I PROGRAMA ZA PODSTICANJE ENERGETSKE EFIKASNOSTI U HOTELIMA

Za potrebe praćenja ostvarivanja ciljeva projekta, Podnosilac prijave je u obavezi da odabere indikatore iz Tabele 1 i navede konkretne ciljne vrijednosti indikatora koje očekuje da ostvari sprovođenjem projekta. Ostvarenje indikatora rezultata pratiće se za vrijeme trajanja realizacije projekta, a indikatori ishoda i učinka u periodu nakon realizacije.

U okviru praćenja i vrednovanja projektnih postignuća, uzimaće se u obzir neizvjesnost postizanja indirektnih rezultata Programa koji se mjere na nivou ishoda i učinka.

[O] Cilj Programa: povećanje energetske efikasnosti i/ili povećana upotreba dostupnih izvora obnovljive energije od strane hotelskih objekata primjenom novih materijala i tehnologija					
Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
01	Učinak	Smanjenje potrošnje energije u hotelima	Potrošnja energije	Pet godina od završetka sprovođenja projekta	Podnosioci prijava ne uključuju indikator u projektni prijedlog. Eko-fond će indikator pratiti na nivou Programa.
	Opis: Indikator mjeri efekte implementacije projekata energetske efikasnosti na potrošnju energije u hotelima Izvor provjere: Nacionalni energetske bilans/posebna statistika za sektor usluga - hotelska industrija				
02	Učinak	Povećanje udjela OIE u potrošnji energije u hotelima	Proizvodnja energije/ Potrošnja energije	Pet godina od završetka sprovođenja projekta	Podnosioci prijava ne uključuju indikator u projektni prijedlog. Eko-fond će indikator pratiti na nivou Programa.
	Opis: Indikator mjeri efekte implementacije projekata obnovljivih izvora energije na potrošnju energije u hotelima Izvor provjere: Nacionalni energetske bilans/posebna statistika za sektor usluga - hotelska industrija				

[A] Posebni cilj: Poboljšano upravljanje energijom u hotelskim objektima					
Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora

A1	Ishod	Smanjenje troškova proizvodnje	Troškovi proizvodnje	Završetak sprovođenja projekta	Podnosilac prijave može odabrati indikator i za njega postaviti ciljanu vrijednost na nivou projekta. Odabir indikatora je opcioni.
	Opis: Indikator prati nivo troškova poslovanja koji su u direktnoj vezi sa troškovima za energiju i druge resurse (npr. sirovina, voda i dr.). Izvor provjere: izvještaj i/ili anketa u periodu nakon sprovođenja				

[B] Posebni cilj: Unapređenje kvaliteta usluga u hotelskim objektima kroz uvođenje inovativnih tehnologija i digitalnih rješenja;

Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
B1	Ishod	Broj novih ili poboljšanih proizvodnih procesa	Proizvodni proces	Završetak sprovođenja projekta	Podnosilac prijave može odabrati indikator i za njega postaviti ciljanu vrijednost na nivou projekta. Odabir indikatora je opcioni.
	Opis: Indikator se odnosi broj uvedenih novih ili poboljšanih poslovnih procesa kao rezultat integracije savremenih digitalnih rješenja, a koja doprinose boljem upravljanju energijom. Izvor provjere: izvještaj i/ili anketa u periodu nakon sprovođenja				

[C] Posebni cilj: Jačanje kompetencija osoblja hotelskih objekata za upravljanje energijom i/ili za korišćenje obnovljivih/čistih izvora energije.

Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
C1	Ishod	Broj osoba zaposlenih na poslovima upravljanja energijom i	Zaposleni u hotelima	Završetak sprovođenja projekta	Podnosilac prijave može odabrati indikator i za njega

	optimizacijom potrošnje energije			postaviti ciljanu vrijednost na nivou projekta. Odabir indikatora je opcion.
Opis: Indikator prati broj zaposlenih koji su osposobljeni da koriste nove vještine kao što su upravljanje energijom, optimizacija potrošnje energije i sl. Izvor provjere: izvještaj i/ili anketa u periodu nakon sprovođenja projekta				

XXI PROMOCIJA

U cilju bolje vidljivosti i dalje promocije navedenog Programa, svi korisnici su odgovorni za promovisanje projektnih aktivnosti podržanih od strane Ministarstvo turizma i Eko-fonda što podrazumijeva izradu komunikacione strategije i implementacionog plana komunikacionih aktivnosti za period od 12 mjeseci.

XXII OBJAŠNJENJE POJMOVA

Administrativna provjera	Postupak provjere prijave u skladu sa administrativnim kriterijumima utvrđenim ovim Programom. Administrativni kriterijumi ne podrazumijevaju provjeru sadržaja i kvaliteta samog predloga projekta, već se u procesu provjere postupka prema zadatim, jasnim i transparentnim pravilima, jednakim za sve podnosiocima prijave. Samo ako su svi administrativni kriterijumi ispunjeni, projektna prijava (predlog) ide u postupak evaluacije na osnovu kriterijuma za izbor. U suprotnom se isključuje iz daljeg postupka.
Bespovratna sredstva/grant	Iznos koji Fond dodijeli za određeni projekat odabranom Podnosiocu prijave (Korisniku). Bespovratna sredstva su ona sredstva koja imaju tačno određenu namjenu i moraju se utrošiti i pravdati u tačno određenom roku.
Evaluacija prijave	Označava postupak ocjenjivanja prijave Podnosioca primljene kroz sistem Fonda. Evaluacija se sprovodi u dva kruga na osnovu definisanih kriterijuma za izbor.
Javni poziv	Obavještenje potencijalnim podnosiocima prijave za uključivanje u Program. Objavljivanje Javnog poziva od strane Fonda ostvaruje se objavljivanjem na internet stranici Fonda i u ostalim sredstvima javnog informisanja.
Korisnik	Podnosilac prijave koji zaključi Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa Fondom, a nakon dobijanja Odluke o dodjeli sredstava od strane Fonda.
Korisnik državne pomoći	Korisnik državne pomoći/pomoći male vrijednosti je svako pravno i fizičko lice koje, obavljajući privrednu djelatnost, učestvuje u prometu roba i usluga, a prima državnu pomoć/pomoć male vrijednosti, bez obzira na njen oblik i namjenu.

Kriterijumi za izbor	Kriterijumi za izbor su kriterijumi koji se primjenjuju za ocjenjivanje kvaliteta projekta i utvrđeni su za oba kruga evaluacije ponaosob.
Odluka o dodjeli sredstava	Odluka kojom se projekat prihvata za sufinansiranje prihvatljivih troškova odobrenog projekta i koja predstavlja osnov za potpisivanje Ugovora o namjenskom korišćenju sredstava.
Podnosilac prijave	Privredni subjekat koje se prijavljuje za ovaj program u skladu sa propisanim uslovima
Početak realizacije Projekta	Realizacija projekta ne smije početi prije potpisivanja Ugovora o namjenskom korišćenju sredstava.
Postupak dodjele bespovratnih sredstava	Sveobuhvatni postupak izbora projekata koji će biti sufinansirani u okviru Programa
Prijavna dokumentacija	Paket neophodne dokumentacije i podataka koje dostavlja Podnosilac prijave
Program	Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima
Projekat	Skup aktivnosti ograničenih vremenom i mjestom i usmjerenih ka postizanju određenog cilja za koji se traži finansijska podrška, a koji doprinosi postizanju indikatora navedenih u Programu
Budžet projekta	Budžet projekta je sastavni dio pune prijave projekta i sadrži pregled planiranih prihvatljivih troškova, sa jasno definisanim iznosima po kategoriji prihvatljivog troška, i utvrđenim iznosima sufinansiranja Fonda i Korisnika. U slučaju prihvatanja projekta za sufinansiranje, Budžet projekta će biti sastavni dio Ugovora o namjenskom korišćenju sredstava.
Troškovi	Troškovi predstavljaju, u novcu izražene količine resursa, upotrijebljene u svrhu ostvarenja jednog ili više ciljeva projekta.
Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava	Ugovor zaključen između Fonda i Korisnika kojim se utvrđuju prava i obaveze svih strana, maksimalni iznos bespovratnih sredstava dodijeljen za sprovođenje projekta, kao i drugi finansijski uslovi za sprovođenje projekta.
Upravljanje energijom	Upravljanje energijom obuhvata sistemsko praćenje i analiziranje potrošnje energije, planiranje i sprovođenje mjera energetske efikasnosti i praćenje postignutih efekata.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO TURIZMA

NAZIV PROPISA

PREDLOG PROGRAMA ZA PODSTICANJE
ENERGETSKE EFIKASNOSTI U HOTELIMA

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Potrošnja energije u zgradama u velikoj mjeri se odnosi na pružanje usluga u sektoru turizma, kao najznačajnijoj ekonomskoj aktivnosti u zemlji (prema Strategiji razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine, ukupni doprinos turizma BDP-u u 2019. godini iznosio je 30,9%). Sektor zgrada predstavlja najvećeg potrošača energije u Crnoj Gori, pri čemu se značajan dio ukupne potrošnje odnosi na sektor usluga, a naročito na turističku privredu. Hotelski objekti karakterišu nedovoljno razvijene energetske performanse, zastarjeli sistemi grijanja, hlađenja i rasvjete, kao i ograničena primjena obnovljivih izvora energije i savremenih sistema za upravljanje potrošnjom energije. Kao posljedica toga, hoteli ostvaruju visoku potrošnju energije, povećane operativne troškove i veće emisije gasova sa efektom staklene bašte, što negativno utiče na njihovu konkurentnost i održivost poslovanja.

Hotelski objekti u Crnoj Gori karakterišu nedovoljno razvijene energetske performanse, zastarjeli sistemi grijanja, hlađenja i rasvjete, ograničena primjena obnovljivih izvora energije, kao i nedovoljna zastupljenost savremenih digitalnih sistema za upravljanje potrošnjom energije. Posljedica ovakvog stanja je visoka potrošnja energije, povećani operativni troškovi, veće emisije gasova sa efektom staklene bašte i smanjena konkurentnost hotelske privrede.

Glavni uzroci ovakvog stanja ogledaju se u visokim početnim troškovima investicija u energetske efikasnost, ograničenom pristupu finansijskim sredstvima i nedovoljnoj informisanosti i stručnim kapacitetima za planiranje i sprovođenje mjera energetske efikasnosti. Ukoliko se ne uspostavi sistem finansijske podrške, ulaganja u ovu oblast odvijace se sporadično i u znatno manjem obimu, što bi usporilo ostvarivanje nacionalnih ciljeva u oblasti energetske efikasnosti, dekarbonizacije i održivog razvoja turizma.

Program je namijenjen hotelima kao privrednim subjektima koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost, dok će indirektno koristi ostvariti dobavljači opreme, izvođači radova, pružaoci stručnih usluga i cjelokupni turistički sektor kroz povećanje kvaliteta smještajnih kapaciteta i unapređenje održivosti poslovanja.

Bez nastavka Programa ulaganja u energetske efikasnost realizovala bi se sporadično i u znatno manjem obimu, isključivo u skladu sa finansijskim mogućnostima pojedinačnih hotela. Time bi se usporilo ostvarivanje nacionalnih ciljeva u oblasti energetske efikasnosti, dekarbonizacije i održivog razvoja turizma, a raspoloživa sredstva obezbijeđena iz Instrumenta za pretprijetupnu pomoć Evropske unije (IPA III) ne bi bila iskorišćena u planiranom obimu.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima ima za cilj unapređenje energetske efikasnosti i povećanje korišćenja energije iz obnovljivih izvora u hotelskim objektima kroz primjenu savremenih tehnologija i inovativnih rješenja. Njegovom realizacijom očekuje se smanjenje potrošnje energije i troškova poslovanja, unapređenje kvaliteta usluga u hotelima, povećanje primjene digitalnih sistema za upravljanje energijom, kao i jačanje kapaciteta zaposlenih za efikasno upravljanje energetskim resursima. Glavni cilj Programa je povećanje energetske efikasnosti i povećanje upotrebe energije iz obnovljivih izvora od strane hotelskih objekata primjenom novih materijala i tehnologija.

Specifični ciljevi Programa su:

- unapređenje upravljanja energijom u hotelskim objektima;
- unapređenje kvaliteta usluga kroz primjenu inovativnih tehnologija i digitalnih rješenja;
- jačanje kompetencija zaposlenih za upravljanje energijom i korišćenje obnovljivih izvora energije.

Realizacijom Programa očekuje se uvođenje novih tehnologija i sistema upravljanja energijom, smanjenje potrošnje energije i troškova poslovanja, povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije, unapređenje kvaliteta usluga i jačanje konkurentnosti hotelskog sektora.

Program je usklađen sa sledećim strateškim dokumentima:

- Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine;
- Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030;
- Nacionalni energetski i klimatski plan;
- Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019–2024;
- Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025;
- Strategija cirkularne tranzicije do 2030;
- Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2026–2028

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Sprovođenjem Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima uspostavlja se mehanizam finansijske podrške kojim se podstiču investicije u unapređenje energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije u hotelima. Obezbeđivanjem bespovratnih sredstava stvaraju se povoljniji uslovi za realizaciju projekata koji doprinose smanjenju potrošnje energije i operativnih troškova, povećanju energetske nezavisnosti, unapređenju kvaliteta smeštajnih kapaciteta i jačanju konkurentnosti turističke privrede. Istovremeno, realizacija ovih investicija doprinosi smanjenju emisija ugljen-dioksida, efikasnijem korišćenju prirodnih resursa i ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i zelene tranzicije u sektoru turizma.

Prilikom pripreme Programa razmotrene su sljedeće opcije:

Status quo opcija podrazumijeva nedonošenje Programa i nastavak postojećeg stanja. U tom slučaju ulaganja u energetska efikasnost zavisila bi isključivo od finansijskih mogućnosti pojedinačnih hotela, što bi rezultiralo ograničenim brojem investicija, sporijom modernizacijom smeštajnih kapaciteta i manjim doprinosom ostvarivanju nacionalnih energetskih i klimatskih ciljeva.

Neregulatorna opcija podrazumijevala bi sprovođenje promotivnih aktivnosti, edukacija i informativnih kampanja bez uspostavljanja finansijske podrške. Iako bi ovakve aktivnosti doprinijele podizanju nivoa informisanosti, ne bi otklonile ključnu prepreku za realizaciju investicija, odnosno nedostatak finansijskih sredstava za sprovođenje mjera energetske efikasnosti.

Preferirana opcija je sprovođenje Programa kojim se uspostavlja finansijski mehanizam za dodjelu bespovratnih sredstava hotelima za realizaciju investicija u energetske efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije. Ova opcija predstavlja nastavak već uspostavljenog modela podrške koji se sprovodi u saradnji Ministarstva turizma i Eko-fonda, omogućava efikasno korišćenje raspoloživih IPA III sredstava i obezbeđuje najveći doprinos ostvarivanju ekonomskih, energetskih i klimatskih ciljeva.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Primjena Programa imaće višestruke pozitivne efekte na turističku privredu, životnu sredinu i ukupni ekonomski razvoj. Dodjelom bespovratnih sredstava podstaći će se ulaganja u energetske obnovu hotelskih objekata, što će rezultirati smanjenjem potrošnje energije i operativnih troškova, povećanjem korišćenja obnovljivih izvora energije i unapređenjem kvaliteta usluga koje hoteli pružaju svojim gostima. Program će doprinijeti i razvoju tržišta energetske opreme, povećanju obima poslova za izvođače radova i dobavljače opreme, kao i razvoju novih usluga u oblasti zelene ekonomije. Istovremeno će doprinijeti smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte i ostvarivanju nacionalnih klimatskih ciljeva.

Program ne stvara značajna dodatna administrativna opterećenja za privredne subjekte, budući da se postupak prijavljivanja zasniva na standardnoj dokumentaciji koja je neophodna za dodjelu bespovratnih sredstava, dok koristi koje će ostvariti korisnici višestruko prevazilaze troškove učešća u Programu. Program će doprinijeti povećanju konkurentnosti hotelske privrede kroz modernizaciju smještajnih kapaciteta, uvođenje savremenih tehnologija i digitalnih sistema upravljanja energijom, kao i unapređenje održivosti poslovanja.

Indirektni pozitivni efekti očekuju se kroz razvoj tržišta energetske opreme, povećanje obima poslova za domaće izvođače radova, razvoj usluga u oblasti energetskog menadžmenta, projektovanja i stručnog nadzora, kao i podsticanje razvoja zelene ekonomije.

Program će doprinijeti ostvarivanju nacionalnih ciljeva u oblasti energetske efikasnosti, smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte i efikasnijem korišćenju prirodnih resursa.

Program ne stvara značajna dodatna administrativna opterećenja za privredne subjekte. Postupak prijavljivanja zasniva se na standardizovanoj dokumentaciji i elektronskom podnošenju prijave putem informacionog sistema Eko-fonda, dok se postupak dodjele sredstava sprovodi kroz administrativnu i tehničku provjeru prijave. Koristi koje će ostvariti korisnici Programa višestruko prevazilaze troškove učešća u Programu.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;

• **Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.**

Za realizaciju Programa obezbijedena su sredstva u ukupnom iznosu od 500.000 eura iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć Evropske unije – IPA III, kroz Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize.

Sredstva će biti korišćena za:

- dodjelu bespovratnih sredstava korisnicima Programa;
- rad Komisije za evaluaciju projektnih prijava;
- realizaciju promotivnih aktivnosti u cilju povećanja vidljivosti Programa.

Predviđeni broj korisnika Programa je najmanje 10 hotela.

Program ne zahtijeva dodatna sredstva iz budžeta Crne Gore niti stvara nove međunarodne finansijske obaveze, budući da su sredstva već obezbijedena kroz IPA III instrument. Takođe, donošenjem Programa nijesu predviđeni novi podzakonski akti iz kojih bi proistekle dodatne finansijske obaveze.

Primjenom Programa ne ostvaruju se direktni prihodi budžeta Crne Gore, ali se dugoročno očekuju pozitivni indirektni fiskalni efekti kroz povećanje investicione aktivnosti, unapređenje konkurentnosti turističkog sektora i smanjenje troškova poslovanja korisnika.

Metodologija obračuna finansijskih izdataka zasniva se na raspoloživoj finansijskoj alokaciji IPA III sredstava i planiranom broju korisnika Programa.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**

Program je pripremljen kroz saradnju Ministarstva turizma i Fonda za zaštitu životne sredine (Eko-fond), u skladu sa njihovim nadležnostima u oblasti održivog razvoja, energetske efikasnosti i unapređenja turističke privrede.

Tokom njegove pripreme korišćeni su relevantni nacionalni strateški dokumenti, iskustva stečena u realizaciji prethodnih programa podrške, važeći propisi kojima se uređuje oblast energetske efikasnosti, zaštite životne sredine i državne pomoći, kao i interne procedure Eko-fonda koje se odnose na dodjelu i kontrolu korišćenja bespovratnih sredstava.

Saradnja između Ministarstva turizma i Eko-fonda predstavlja osnov za uspješnu implementaciju Programa, efikasno sprovođenje planiranih aktivnosti i ostvarivanje predviđenih rezultata.

7. Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

Programom za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima podrška će biti usmjerena prema projektima sa jasno definisanim očekivanim rezultatima, u skladu s prethodno navedenim ciljevima Programa.

Za potrebe praćenja ostvarivanja ciljeva projekta, podnosilac prijave je u obavezi da odabere odgovarajuće indikatore i navede konkretne ciljane vrijednosti indikatora koje očekuje da ostvari sprovođenjem projekta (npr. ušteda energije, potrošnja energije nakon realizacije investicije, korišćenje energije iz obnovljivih izvora energije i dr.).

Na nivou Programa pratiće se, između ostalog, broj podržanih hotela, vrijednost realizovanih investicija, smanjenje potrošnje energije, povećanje udjela obnovljivih izvora energije, smanjenje troškova energije, broj uvedenih digitalnih sistema upravljanja energijom, kao i broj zaposlenih koji su unaprijedili kompetencije u oblasti upravljanja energijom. Monitoring sprovođenja Programa vršiće Ministarstvo turizma i Eko-fond, u skladu sa svojim nadležnostima i zaključenim ugovorima sa korisnicima sredstava.

Izveštaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstva turizma, a Ministarstvo može po potrebi sačinjavati periodične informacije o implementaciji Programa.

U skladu sa dinamikom i načinom realizacije dodijeljene podrške i očekivanih efekata, izvještaj može obuhvatiti vremenski period nakon prve odnosno druge godine implementacije Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelima.

Podgorica, 22.07.2026. godine

MINISTAR

mr Simonida Kordić

